

developments in technology and opportunities they provide for participating in collaborative learning environments and the development of interactive competence in a foreign language. Technology may serve a lot of purposes in language learning contexts, where students can learn, collaborate and become independent autonomous learners. Pedagogically sound use of technology helps educators integrate authentic and creative communication into all aspects of a foreign language course and reach striking results. The development of new technologies not only supports teachers who integrate technologies but also offers immense opportunities for knowledge dissemination. The article describes how a free and open source e-learning software platform Moodle can be used to create a more personal and effective support for foreign language learners without boundaries of time and space.

Distance learning, distance learning course, information and communication technology, channels of perception, levels of learning.

УДК 378.147: 004

СТРАТЕГІЇ АВТОНОМНОГО НАВЧАННЯ ЯК МЕТОДИЧНА ОСНОВА ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Є.С. Іжко, викладач

***Дніпропетровський національний університет
залізничного транспорту***

Розглянуто сутність стратегій автономного навчання. Наведено їх класифікації. Проаналізовано особливості вивчення іноземних мов із застосуванням стратегій автономного навчання. Визначено та охарактеризовано базові стратегії автономного навчання як невід'ємні складові процесу вивчення іноземної мови.

Стратегії навчання, автономне навчання, організація навчального процесу, самостійність.

Нині навчання сприймається як процес, що триває протягом життя, необхідний для адаптації до нових умов і, отже, забезпечення особистого економічного та соціального успіху. Таке навчання передбачає, що люди повинні «навчатися вчитися» і брати на себе відповідальність. Тому пошук ефективних стратегій навчання, зокрема автономного, стає невід'ємною складовою сучасного процесу навчання. У педагогічній теорії й методиці навчання зроблено чимало спроб систематизувати й класифікувати стратегії навчання. Через різноманітність стратегій навчання виникає проблема вибору найефективніш з них для вивчення іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «навчальні стратегії» у контексті самостійного навчання вивчалось такими зарубіж-

ними і вітчизняними вченими, як П.Біммель, А.Венден, І.Ломпшер, О'Меллі Дж., Р.Оксфорд, У.Рампілльон, Дж.Рубін, А.Чамот, О.Любашенко, І.Семенишин, О.Соловова, В. Янікова [1 –10].

Зарубіжні педагоги вже давно використовують термін «навчальні стратегії». Інтерес до стратегій вивчення іноземних мов виник у 60-х роках 20-го сторіччя. А. Венден і Д. Рубін [10] були одними з перших вчених, які запропонували визначення поняття «навчальні стратегії» та їх класифікацію. А. Венден і Д. Рубін розуміють стратегії як «будь-який набір дій, кроків, планів, які застосовують студенти для одержання, зберігання, доступу та використання інформації» [10]. Д. Рубін поділяє стратегії на: безпосередньо стратегії навчання; комунікаційні та соціальні [10].

О.Любашенко вперше в вітчизняній педагогіці проаналізувала феномен лінгводидактичної стратегії як предметної галузі методики навчання на підставі суб'єктно-діяльнісного підходу та розробила концептуальні засади для цілісних координованих методичних систем на базі стратегічного проектування [1].

І.Семенишин обґрунтував фактори, які впливають на формування ефективних навчальних стратегій у процесі опанування студентами іншомовної комунікативної компетенції [2].

Мета дослідження – розгляд класифікації стратегій навчання під кутом зору їх ефективності для вивчення іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Погоджуючись з думкою О. Соловової, що «для досягнення якісного результату самостійної роботи із засвоєння мовного матеріалу недостатньо спиратися тільки на внутрішні резерви студентів – учням необхідно також оволодіти певними стратегіями, складовими основи процесу усвідомленого автономного вивчення іноземної мови» [3, с.129]. Водночас звернулися до теорії П. Біммеля [4], згідно з якою, стратегія навчання – це план (психічної) дії для досягнення мети. Термін спирається на центральне положення когнітивної теорії про те, що людина має допитливий розум, який свідомо конструє ідеї, плани тощо. [6, с. 21]. Тому у світлі дидактичної теорії викликає інтерес визначення поняття «стратегії навчання», яке запропонували П.Біммель і У.Рампілльон. Вони визначають стратегії навчання так:

1. Навчальна стратегія – це план студента. Оскільки плани, як правило, усвідомлені, їх можна включати у зміст заняття. Набуті стратегії навчання можуть бути автоматизовані лише при інтенсивному виконанні вправ.

2. План студентів включає в себе (психічні) дії, які необхідно виконати, щоб досягти певної мети.

3. Щоб скласти відповідну стратегію навчання, студенти повинні чітко уявляти свою власну навчальну мету [5, с.53].

Р.Оксфорд визначає стратегії навчання, як «конкретні дії, поведінку або підхід, який використовується для поліпшення власного навчання» [9]. Можна виділити такі функції стратегій навчання: ефективне навчання, мотивація і самовпевненість, незалежність.

Коли студенти починають розуміти процес свого власного навчання та можуть його контролювати, вони намагаються взяти на себе відповіда-

льність за своє власне навчання. Така здатність до регулювання власного навчання притаманна успішним студентам. Студенти, які мислять та працюють стратегічно, більш мотивовані до навчання та мають більше впевненості в своїх здібностях. Тому вони готові працювати самостійно.

Цікавим для нашого дослідження вважаємо класифікацію стратегій навчання У.Рампілльона і П.Біммеля [5]. Вони поділяють навчальні стратегії на прямі (когнітивні) і непрямі стратегії. Прямі (когнітивні) стратегії безпосередньо пов'язані з навчальним матеріалом, а непрямі стратегії – із засобами навчання; з почуттями, які пов'язані з навчанням (афективні стратегії); із соціальною поведінкою (соціальні стратегії). У. Рампілльон [5] поділяє прямі стратегії на стратегії пам'яті й стратегії мовної обробки. Серед непрямих стратегій він виокремлює: стратегії для регулювання власного навчання, афективні стратегії навчання, соціальні стратегії, стратегії використання мови.

Стратегії для регулювання власного навчання включають в себе: зосередження на власному навчанні – треба відключати чинники, які заважають, і намагатися зосередитися; організацію та планування свого навчання – треба визначати свої власні цілі навчання, з'ясувати свої наміри і визначати, як можна навчатися; контроль і оцінювання власного навчання – треба контролювати навчальний процес, досягнення цілей навчання, робити висновки для майбутнього навчання.

Афективні стратегії навчання за теорією У.Рампілльона включають такі аспекти: вираження та реєстрацію почуттів – реєструються сигнали тіла, ведеться щоденник навчання, обговорюються почуття; зменшення стресу (відпочинок, прослуховування музики, сміх); пошук натхнення (заохочення, подолання перешкод).

До соціальних стратегій навчання належать: постановка питань – звернутися за роз'ясненнями; запитати, чи є мовні твердження вірними; попросити відкоригувати; співпраця – студенти вчать один із одним, звертаються за допомогою до компетентних носіїв мови; перевтілювання – ставити себе на місце інших, співпереживати, розвивати розуміння чужої культури.

До стратегій використання мови на думку У.Рампілльона належать: використання попередніх знань – формуються і перевіряються гіпотези, із контексту визначаються значення; стратегії компенсації – перехід на рідну мову; прохання про допомогу; використання міміки і жестів, описів та синонімів [5, с.64 –66].

Р.Оксфорд теж розділяє стратегії навчання на прямі (стратегії пам'яті, когнітивні стратегії навчання) і непрямі (афективні, соціальні, метакогнітивні) [9].

Стратегії пам'яті допомагають під час пошуку та зберігання інформації. Мова йде про мнемотехнічні засоби, скорочення, рими, візуалізацію, рух тощо. Когнітивні стратегії навчання передбачають міркування, збір, обробку й зберігання інформації. Вони дозволяють студентам використовувати мову рецептивно і продуктивно. Стратегії компенсації створюють можливість спілкування, незважаючи на мовленнєвий дефіцит (ви-

користання контексту, синонімів). Афективні стратегії допомагають контролювати емоції, здатність людини сприймати власні настрій і почуття. Метакогнітивні стратегії слугують у навчальному процесі контрольними механізмами. Вони включають у себе планування, спостереження, підготовку і перевірку навчального процесу (організація навчального матеріалу, моніторинг власних помилок та самооцінювання).

Погоджуючись з думкою П.Біммеля та У.Рампільона [5] про те, що стратегії навчання повинні бути невід'ємною частиною заняття з вивчення іноземної мови, вважаємо їх застосування доцільним з таких міркувань: для постійної навчальної співпраці студентів, спрямованого тренування нових навчальних стратегій, можливості експериментувати з ними завдяки новим завданням. При цьому з'являється можливість змінити співвідношення «що?» (німецька мова як іноземна) з «як?», яка полягає в розробці навчальних матеріалів так, щоб студенти вивчали не тільки іноземну мову, але й те, як вони можуть робити це ефективно.

Спираючись на класифікації науковців, ми обрали мінімум стратегій, якими, на нашу думку, повинен оволодіти кожен студент для успішного вивчення іноземної мови. Зазначені стратегії згрупували так, щоб їх можна було поступово інтегрувати в навчальний процес. Передбачається використання цих стратегій для поліпшення навичок читання, письма, говоріння, у вивченні граматики та розширенні свого словникового запасу.

При цьому вважали за доцільне розділити розглянуті 20 стратегій на дві категорії: метакогнітивні та навчально-прикладні. Метакогнітивні стратегії можуть використовуватися практично для будь-яких завдань, оскільки вони ґрунтуються на відображенні мислення. Навчально-прикладні стратегії більше визначаються специфікою завдання та ресурсами студента.

Метакогнітивні стратегії – це загальні стратегії, які допомагають ефективно проходити всі фази самоконтролю в процесі автономного навчання, а саме: старт, планування, управління та контроль, підсумок. До метакогнітивних стратегій належать: організація / планування (створення послідовного плану, постановка мети та головних задач, планування виконання завдання); управління (визначення індивідуально-ефективного способу навчання, створення умов для сприяння навчанню, пошук можливостей для практики, зосередження уваги на завданні); контроль (перевірка успішності виконання завдання, перевірка розуміння іноземної мови та правильного використання іноземних слів); оцінювання (оцінювання результатів виконаного завдання, оцінювання стратегій, використання під час виконання завдання, вибір найефективніших стратегій).

Навчально-прикладні стратегії концентруються на тому, як студенти можуть використовувати свої власні ресурси, щоб вчитися ефективніше. Ми розділили їх на чотири категорії: стратегії пам'яті, організаційні стратегії, особистісно-орієнтовані стратегії, когнітивні стратегії. Стратегії пам'яті передбачають використання попередніх знань (асоціації), висновки або припущення з контексту (читання між рядками, логічне домислення), створення аналогій (використання власного лінгвістичного досвіду з іншої мови (включаючи рідну)). Організаційні стратегії включають шаб-

лони (використання правил, моделей, створення власних правил), нотатки (графічне зображення інформації, запис важливих слів та ідей), резюме (письмові або усні висновки на основі вивченої інформації), вибіркова увага (розуміння ключових слів, певних структур, фраз або головних ідей), використання додаткових ресурсів (словники, Інтернет, підручники тощо). Особистісно-орієнтовані стратегії – це опора на внутрішні ресурси (визначення власного стилю навчання, вираження та реєстрація почуттів, щоденник навчання, уміння відпочивати, пошук натхнення), співпраця (з іншими студентами, з викладачем), рольова гра (перевтілювання, програвання різних ролей). До когнітивних стратегій належать стратегії читання, письма, аудіювання, говоріння.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Оволодіння виокремленим мінімумом стратегій автономного навчання сприяє успішному вивченню студентами іноземної мови. У процесі навчання ці стратегії не є чітко розмежованими. Ряд стратегій часто може використовуватися одночасно або послідовно. Але розгляд і вивчення кожної стратегії окремо надає студентам можливість проаналізувати власне навчання, сформувати навички організації навчального процесу і, таким чином, стати самостійними в прийнятті рішень щодо свого навчання.

Список літератури

1. Любашенко О.В. Лінгводидактичні стратегії навчання української мови студентів неспеціальних факультетів вищих навчальних закладів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: 13.00.02 / О.В. Любашенко. – К., 2008. – 44 с.
2. Семенишин І.Є. Навчальні стратегії у вивченні англійської мови як методична проблема / І.Є. Семенишин // Наукові записки. Серія "Педагогіка", 2011. – № 2. – с.156 – 159.
3. Соловова Е.Н. Автономия учащихся как основа современной модели образования и развития личности / Е.Н. Соловова // Сб. науч. ст.– Таганрог, 2004. – С. 120 –130.
4. Bimmel, P. Lernstrategien im Deutschunterricht In: Fremdsprache Deutsch. – Nr. 1. – S. 4-11.
5. Bimmel P. / Rampillion U.: Lernautonomie und Lernstrategien. – München: Langenscheidt, 2000. – ISBN 3-468-49651-6.
6. Janikova, V. Didaktik des Deutschen als Fremdsprache: Anmerkungen zu aktuellen Themen mit Aufgaben zum reflektierten Selbststudium. – MU Brno, 2005. – ISBN 80-210-3782-2.
7. Lompscher, J. Lernstrategien: Zugänge auf der Reflexions- und Handlungsebene. In LLF-Berichte (Bd. 9). Potsdam: Universität Potsdam, Fachdidaktische Überlegungen. – Schneider Verlag Hohengehren: Baltmannsweiler, 2002. – S. 114-129.
8. O'Malley J. M. , Chamot A. U. Learning strategies in second language acquisition. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – 340p.
9. Oxford R. Language learning strategies: What every teacher should know. – Boston: Heinle & Heinle, 1990. – 342p.
10. Wenden, A. and Joan Rubin (1987). Learner Strategies in Language Learning. New Jersey: Prentice Hall.

Рассмотрена сущность стратегий автономного обучения. Приведены их классификации. Проанализированы особенности изучения иностранных языков с применением стратегий автономного обучения. Определены и охарактеризованы базовые стратегии автономного обучения как неотъемлемые составляющие процесса изучения иностранного языка.

Стратегии обучения, автономное обучение, организация учебного процесса, самостоятельность.

The article is devoted to the problem of the classification of the learning strategies. The autonomous language learning strategies and the characteristics of their classifications are considered from the point of view of their effectiveness. The basic learning strategies are identified and described as integral components of successful language learning. Learning strategies are the thoughts and actions students engage in, consciously or not, to learn new information. The goal of teaching learning strategies is to help students to consciously control how they learn so that they can be efficient, motivated, and independent language learners This article presents twenty particularly useful learning strategies that teachers can introduce to their students The goal of strategies instruction is to make students more aware of how they learn and how they can learn more efficiently and effectively. Strategic learning encourages students to take that responsibility and reflect on their own thinking process as well. Understanding the language learning process will encourage students' acquisition and critical analysis of language learning issues.

Learning strategies, autonomy learning, organization of learning process, independence.

УДК 811.111.

STRUCTURAL ANALYSIS OF INTERNATIONAL MANAGERS' INTERCULTURAL COMPETENCE (CRITERIA, INDICES, LEVELS)

**A. V. Tokareva, post-graduate student
Dnipropetrovsk University named after Alfred Nobel**

The generalized results of the theoretical analysis of the phenomenon of intercultural competence are highlighted. The features which are typical of intercultural competence of the future managers of foreign economic activity are emphasized. The criteria, indicators and levels of formation of intercultural competence of managers of foreign economic activity are researched.